

T.B.M.M.

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı

8696

Tarih

15.09.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih DÖNMEZ** tarafından Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.


Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Sinop, Abalı Köyü İnceburun Yarımadasında 1.005,8 ha alana Nükleer Güç Santrali yapılması planlanmaktadır. Bu alanı Sinop İl Merkezine 14,0 km, Erfelek İlçe Merkezine 21,9 km uzaklıktadır. Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ), 2012 itibariyle kurucu olarak tanınmıştır. Proje ile ilgili olarak Japonya ile Türkiye arasında Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin 3 Mayıs 2013 tarihinde imzalanan anlaşma 23 Mayıs 2015 tarihinde onaylanmıştır. Proje, 27 Aralık 2017 tarihinde Çevresel Etki değerlendirme (ÇED) başvuru dosyasının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na sunulması ile başlamıştır. 6 Şubat 2018 tarihinde Sinop Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED süreciyle ilgili halkın katılımı toplantısı yapılacağı duyurulmuştur. Ancak, halk bu toplantıya katılmak için önceden başvurusunu yapmış olmasına rağmen katılımı engellenmiştir. Toplantıya katılmayan halk durumu protesto edince biber gazının kullanıldığı, Milletvekillerine yumruk atılan olaylar yaşanmıştır. Halk dışarıda "Valinin istifasını" protestolarla talep etmiştir. Buna rağmen halkın katılımı toplantısı yapılmış sayılmıştır. Sinop halkının, Sinop NGS Halkın Bilgilendirilmesi toplantısına alınmadığı Sinop Nükleer Karşıtı Platform Bileşenlerinin düzenlediği basın toplantısında açıklanmıştır. 2019 yılının Aralık ayında ise yine Sinop NGS için Ankara'da yapılan İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu (İDK) Toplantısı'nı izlemek üzere gelen STK temsilcileri toplantıya alınmamıştır.

Sinop NGS'ye yönelik ÇED süreci 19 Mart 2018 tarihinde ÇŞB tarafından ÇED Raporu Özel Formatı verilmesiyle başlamıştır. Ne var ki Japonya ve Fransa ortaklığıyla inşa edilmesi planlanan projeden santral inşaatının yüklenici firması olan Japon Mitsubishi Heavy Industries'in, Fukushima kazası sonrası artan maliyetler nedeniyle projeden çekileceği haberi basına yansımıştır. Mitsubishi, fizibilite çalışmasının detaylarını ticaret sır saydığı için paylaşmamıştır. Ancak şirketin hesapladığı 18 milyar Dolar ilk maliyet, bugün ise onaylanan ÇED raporunda 20 Milyar olarak görünen maliyet 2019 Temmuz ayında sundukları son gözden geçirilmiş maliyet raporunda 44 milyar dolar çıkmıştır. Bu sözleşmenin maliyeti hiç değişmemiş olsa bile anlaşmanın yapıldığı dönemde 1 Dolar 1,9 TL iken bugün 7,49 TL'dir. Dolar-TL kurundaki dalgalanmalara göre bu projenin maliyeti şimdiden 4 kat artmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da 27 Haziran

2019'da Japon ekonomi gazetesi Nikkei'ye verdiği röportajda Sinop nükleer enerji santrali projesinin maliyet ve takvim uyuşmazlığı nedeniyle durduğunu açıklamıştır. Proje daha önce de dört defa durdurulmuştur. Yapımı askıya alınan projenin; kesin maliyeti, ekonomiye getireceği yük, ortaklık yapılacak firmaları belirsizliğini korurken; Nükleer karşıtı platformlar, yöre halkı, sivil toplum kuruluşları çevresel olumsuz etkilerini nedeniyle projenin durdurulması için mücadele verirken, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı internet sitesinde 11 Eylül 2020 tarihinde ÇED olumlu kararı duyurusu yayınlanmıştır. Duyuruda halkın görüşünün de alındığı iddia edilmiştir. Oysa başta da ifade edildiği gibi halkın görüşünü beyan etmesi engellenmiştir. Ayrıca "olumlu "diye açıklanan ÇED raporunda atıklardan soğutma suyu sistemine kadar yaklaşık 25 sayfa ilave açıklama yer almaktadır.

Sinop, doğa ve doğal varlıkları bakımından zengin, çeşitli orman ve bitki örtüsüyle kaplı tarihi ve turistik bir şehirdir. Çam, köknar, meşe, gürgen, kayın, dişbudak ve kavak başlıca ağaç türleridir ve şehrin yüz ölçümünün yüzde 70'ini kaplamaktadır. Nükleer Güç Santrali yapılması planlanan İnceburun Yarımadası doğal güzellikleri ile bilinen bir bölgedir. Proje alanı içerisinde Hamsaroz Tabiat Parkı, Sarıkum Tabiatı Koruma Alanı, Aksaz-Karagöl Sulak Alanı, Bozburun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Taşmanlı Göleti, Gümüşsuyu Göleti, Bektaşğa Göleti, Muhsinli Göleti, Aşıklar (Nisi) Göleti, Erfelek Baraj Gölü ve Tatlıca Şelaleleri gibi pek çok sucul ve karasal doğal yaşam alanı bulunmaktadır. Santral için 2018 yılında 650 binden fazla ağaç kesilmiş, bugün kesilen ağaç miktarı 1 milyonu bulmuşken ÇED olumlu raporunun ardından ağaç kıyımına devam edileceği söylenmektedir. Bu nedenle, bölge halkı, dernekler, sivil toplum Kuruluşları ve TMMOB'ye bağlı Odalardan oluşan 36 kurum ve kişi projenin iptali için dava açmıştır. İklim krizlerinin, küresel ısınmanın, büyük çevresel felaketlerin yaşandığı günümüzde, doğal kaynakların ve ormanların korunması büyük önem taşımaktadır. Türkiye, çevrenin ve doğanın korunması ile ilgili Rio'da imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesine taraf olmuştur. Karadeniz'in korunması için de Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerle Bükreş anlaşmasına imza atmıştır.

Sinop'ta balıkçılık önemli bir geçim kaynağıdır . Ayrıca gerek iç gerekse dış pazara yönelik balık temininin büyük kısmı Karadeniz'den karşılanmaktadır ve Sinop bu alanda önemli bir rol üstlenmektedir, Sinop NGS'nin kurulması planlanan kısım denizde balıkların üreme alanıdır ve nükleer santral için kurulacak olan soğutma suyu sistemi gerek denizden çekilirken deniz suyu canlı barındırmaması için kimyasal uygulamalara maruz bırakılması gerekse reaktörler soğutulup denize deşarj edileceği için deniz sıcaklığının artması gibi nedenlerle deniz yaşamını olumsuz etkileyecek balık türlerinin azalmasına da neden olacaktır. Ayrıca ÇED olumlu raporunda da açıklandığı gibi 66 Milyon ton hafriyat oluşacaktır, inşaatın başlaması dahi Akkuyu'daki gibi ekosistemsel bir bozulmaya neden olacaktır.

Nükleer Güç Santralleri; kurulumu uzun süren ve yüksek maliyetli tesislerdir. Toplumsal yarardan çok toplumsal ve ekolojik risk oluşturmakta, doğal yaşam alanlarını tehlikeye atmakta ve ciddi ekolojik zararlara neden olmaktadır. Nükleer santraller ile ilgili temel sorunlardan biri de nükleer atık yönetimi konusudur. ÇED olumlu raporunun verilmesiyle Nükleer Santral kurulmasına ek olarak bir de Sinop'a nihai atık deposu yapılacağından bahsedilmektedir. Yani santralin nükleer atık nihai depolama işleminin de bu alanda yapılacağı iddia edilmektedir. Sürekli depolama alanlarının dünyada hala kurulmamış olması sebebiyle ancak milyonlarca yılda yok olabilecek nükleer atıklar küresel ölçekte önemli ekolojik sorunlar yaratmaktadır. Kaldı ki Karadeniz Fay hattı Karadeniz'e paralel bir şekilde ilerlemektedir. Deprem tehlikesine ek olarak Sinop'ta heyelan tehlikesinin bulunduğu geçmişte hazırlanan ÇED taslaklarında misal Semra Kutluay raporlarında görülmüştür. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na 15 Ocak 2019 tarihinde askıya çıkartılan Sinop İnceburun Yarımadasını ilgilendiren 1/100.000 çevre düzeni planındaki plan notunda da İnceburun Yarımadasında Nükleer Atık Depolama Tesisi tespit dılmıştır. Depolama alanında meydana gelecek bir olumsuzlukta ekosistem tahrip olup, radyoaktif atıklar yüzlerce yıl Sinop ve çevresine zarar verecektir. Sinop'un Fukushima ya, da Çernobil'e dönmemesi için projeden vazgeçilmelidir.

Bu bağlamda;

1-Nükleer santrallerle enerji üretimi, bütün dünyada güvenliği tartışmalı bir konudur. Türkiye'nin Nükleer Güç Santraline enerji üretimi için ihtiyacı var mıdır? Mersin Akkuyuda'da inşası devam eden Nükleer Santral de göz önüne alınırsa Türkiye'nin en yeşil alanlarından olan ve doğa cenneti olarak kabul edilen Sinop'ta Nükleer Güç Santrali kurmakta neden ısrar edilmektedir?

2- Kurulacak Nükleer Güç Santralin Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından kurulmuş olan EUAS International ICC tarafından hayata geçirilmiştir. Japon Mitsubishi Heavy Industries firması ile iş birliği devam etmekte midir? Projenin inşası ve işletmesi için hangi Uluslararası ya da yerli firmalarla ortaklık yapılacaktır? Eğer iş birliği yapılacak firmalar ve proje süreci belli değilse ÇED raporunun kabul edilmesinin gerekçesi nedir?

3-Japonya ile Türkiye Hükümetleri arasında yapılan anlaşma gereğince reaktörlerin inşaatı için görevlendirilen Mitsubishi şirketi projeden çekildikten sonra kurulmasına karar verilen Fransız Flamanville 3 tipindeki reaktörün inşaat sürecini hangi yabancı şirket üstlenecektir? Türkiye IC EÜAŞ yalnızca ÇED'in yapılması için kullanılan bir isimdir, nükleer santral kurulması atık yönetimi gibi konularda teknik donanım, altyapı ve bilgiye haiz değildir.

4-ÇED duyurusunda Sinop halkının olumlu görüşü alındığı iddia edilmektedir. Santralin kurulması ve işletilmesi aşamasında büyük mağduriyetler yaşayacak Sinop halkından kimlerin görüşü

34002

alınmıştır? Hangi sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmıştır? 6 Şubat 2018 tarihinde yapılan ÇED toplantısına Nükleer Karşıtı Platformu üyelerinin alınmamasının ve halka karşı kolluk güçlerinin kullanılmasının gerekçesi nedir?

5-Santralin Kabul edilen nihai ÇED raporunda proje bedeli 20 milyar ABD Doları olarak belirtilmiştir? Proje, daha önce öngörülen maliyetindeki artışlar nedeniyle durdurulmuştu. Projenin finansmanı nasıl sağlanacaktır? Bu güne kadar ne kadar harcama yapılmıştır? Öngörülen harcama miktarı için Dolardaki dalgalanmalar ve içinde bulunduğumuz ekonomik darboğaz dikkate alınmış mıdır?

6-Santralin gündeme getirdiği en önemli sorun radyoaktif atıkların depolanması ve bertaraf edilmesidir. Santralin kurulacağı Sinop İnceburun yarımadasında radyoaktif depolama ve bertaraf tesisinin de kurulacağı iddiaları doğru mudur? ÇED olumlu raporunda bu faaliyetlerin Ön Güvenlik Analizi Raporu (ÖGAR) tarafından düzenleneceği ifade edilmiştir, ÇED olumlu raporu verilmeden önce düzenlenmesi gerekmez miydi, bu şekilde varsayımsal bir çalışma yapılmış olmuyor mu? Aynı şekilde radyoaktif atıklar ne şekilde depolanıp ne şekilde bertaraf edilecektir? Bu hizmet için ihale yapılmış mıdır?

7-İzmir/Gaziemir'de nükleer atıklarla ilgili olarak hiç bir önlem alınmazken Nükleer Düzenleme Kurumu(NDK) Sinop'taki nükleer atıkları sorunsuz depolayabileceğini nasıl iddia edebilmektedir?

8-Santralde yakıt olarak uranyum dioksit ($^{235}\text{UO}_2$) kullanılacak olup, Proje'nin ilerleyen aşamalarında yapılacak uzun dönemli anlaşmalar ile Avustralya, Kuzey Amerika, Kazakistan, Rusya, Güney Afrika, Nijer ve Namibya gibi tedarikçi ülkelerden temin edileceği belirtilmektedir. Bu dışa bağımlılık değil midir? Santralin amacının enerjide dışa bağımlıktan kurtulmak olarak açıklanması ile yapılacak bu ticaret çelişmemekte midir?

9-Santralin en az 6 yıl süreceği öngörülen inşaat süresince yaklaşık 66 milyon ton hafriyat çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu hafriyat, doğaya, çevreye ve insan sağlığına zarar vermeden ne şekilde bertaraf edilecektir?

10-Santralin işletilmesi aşamasında ortaya çıkacak katı atıklar çevreye ve insan sağlığına zarar vermeden ne şekilde nerede bertaraf edilecektir? Bu konuda Belediye ile iş birliği yapılacak mıdır?

11-Santralin işletilmesi aşamasında gerekli olacak soğutma suyu, Karadeniz'den çekilecek ve yine tekrar Karadeniz'e deşarj edilecektir. Evsel ve endüstriyel nitelikli atık sular da derin deniz deşarjı ile Karadeniz'e verilecektir. Bu işlemlerin Karadeniz'in ekosistemine vereceği zarar araştırılmış mıdır? Bu konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile iş birliği yapılacak mıdır? Karadeniz'i kirletmesi Sinop için önemli olan turizme, tarıma ve balıkçılığa da zarar verecektir. Sinop halkının uğrayacağı zararı tazmin etmek için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?